

A.F. Tempelaar

Het MAB vóór 50 jaar

november 1938

In de laatste weken van september 1938 liep internationaal de spanning in Europa zeer hoog op naar aanleiding van de steeds verder gaande eisen van Hitler c.s. ter zake van de Sudeten-Duitsers in Tsjecho-Slowakije. Europa stond aan de rand van een nieuwe alomvattende oorlog. De Engelse premier Chamberlaine vloog drie maal naar Duitsland (Bad Godesberg en München) om het dreigende gevaar af te wenden. Wat waren we opgelucht toen hij bij zijn terugkeer in Londen met het velletje papier van het met Hitler en Mussolini gesloten verdrag in de hand wapperde (ook al ging het geheel ten koste van Tsjecho-Slowakije). Wat werden we vrij spoedig daarna ontgoocheld, toen duidelijk werd dat het verdrag een vodge papier bleek te zijn.

In die spannende septemberdagen vond van 19-23 september te Berlijn het Vde Internationaal Accountantscongres plaats. Accountant G.P.J. Hogeweg nam er aan deel (met talrijke Nederlandse collegae) en gaf in het november 1938-nummer van het MAB een kort verslag. Het congres, waaraan accountants van 35 landen deelnamen, vond plaats in het gebouw van de Krol-Oper. Men bediende zich reeds van simultane vertaling. Het was uitstekend verzorgd. Men had zoveel als mogelijk was alle uiterlijke tekenen van de nationaal-socialistische wereldbeschouwing vermeden.

Ons land had de volgende referaten ingezonden:

Berufsfragen: H. Munnik.

Planung: J.P. de Haan.

Jahresabschluss: T. Keuzenkamp.

Aktienrecht: E. Tekenbroek.

Sonstige Tätigkeit: A. Th. de Lange en C.L. Spits.

Kalkulation und Preiskontrolle: J.A.M.F. Lindner en W.C. Koppenberg.

Steuerprüfung: W.N. de Blaey en A. Kammer.

Hogeweg was Generalberichterstatter van de bijdragen Berufsfragen des Prüfungs- und Treuhandwesens.

De Duitse congresleiding besloot dat het volgende congres in Rome (het andere eind van de politieke as) zou worden gehouden. De wereldoorlog verhinderde dit.

J.H. Roetink JHzn maakt 'Enige critische opmerkingen aangaande de wet der afnemende meeropbrengsten'. Hij constateert dat de auteurs van verschillen-

de school- en studieboeken er een grote verscheidenheid in formuleringen en opvattingen op na houden. Hij laat o.m. de uitspraken de revue passeren van Bordewijk, van Genechten, von Baumhauer & Eigeman, Spaander en Kleerekoper.

De schrijver concludeert, dat toenemende produktiviteit nog geen toenemende meeropbrengst betekent. Volgens hem geldt alleen de wet van de afnemende meeropbrengsten (geldt voor elk produktiemiddel). Toenemende produktiviteit is zeer wel mogelijk en zal bij aanvankelijk voldoende kleine toevoegingen stellig optreden. Maar dan blijft het toch een afnemende meeropbrengst. Een wet van toenemende meeropbrengsten bestaat niet.

In de rubriek 'Lastige gevallen' wordt behandeld een geval van verbod door een directeur aan zijn personeel voor het verschaffen van inlichtingen aan de controlerende accountant. Mag dit voor de accountant aanleiding zijn een voorbehoud in zijn rapport te maken? In het bedoelde geval had de accountant van de commissarissen van een n.v. de opdracht 'tot volledige controle van de administratie' gekregen. De commissarissen stelden tevens prijs op de mening van de accountant over het door de directeur gevoerde beheer. Het bleek de accountant, dat de directeur het personeel opdracht had gegeven aan de accountant uitsluitend die inlichtingen te verstrekken welke eventueel nodig zijn om de formele controle van de transacties behoorlijk te kunnen uitoefenen. Mededelingen welke de materiële kant van de transacties raakten waren taboe. In die gevallen moest de accountant zich maar rechtstreeks tot de directeur wenden. Want die 'materiële' inlichtingen raakten het beheer en hiervoor was alleen de directeur verantwoordelijk.

Bovendien weet het personeel vaak niet de omvang of de draagwijdte en zou hierdoor een scheve voorstelling van zaken kunnen geven. De accountant heeft betoogd dat hij nimmer een oordeel over beheersdaden mag en zal geven alvorens hij de directeur in de gelegenheid heeft gesteld deze beheersdaden tegenover hem uiteen te zetten en te motiveren. Maar het verbod blijft en wordt zelfs door de commissarissen als juist aanvaard. De accountant ziet zich in zijn noodzakelijke bewegingsvrijheid beperkt en denkt aan een voorbehoud in zijn rapport.

Limperg antwoordt. Ten onrechte wordt de controle op de bestuursdaden als een bijzonder deel van de accountantscontrole beschouwd: de controle op de verrichtingen van de bestuurders maakt een onafscheidelijk deel van de accountantscontrole uit. Limperg bedoelt de materiële controle. Hierbij is het niet de bedoeling het besturen op zichzelf te beoordelen of te controleren. Het is niets anders dan de verificatie van hetgeen omtrent die handelingen en ter zake van het resultaat van die handelingen wordt medegedeeld in de door de accountant geverifieerde stukken, met name in de jaarrekening.

Zo dient volgens Limperg de wens van de commissarissen te worden gezien en dan is die wens in wezen overbodig. Want, gevraagd of niet gevraagd, de accountant moet die materiële controle uitoefenen. Hierbij mag hem geen beperkingen worden opgelegd in het verkrijgen van inlichtingen, ook al zal de accountant niet zonder meer op mededelingen van personeel mogen en kunnen afgaan. De directie zal altijd gelegenheid moeten worden gegeven haar zienswijze aan de accountant kenbaar te maken. Dat dient de directeur ook te be-

grijpen en daarom dient hij geen verbod aan het personeel uit te vaardigen. Het feit dat de commissarissen zich bij het standpunt van de directeur neerleggen, ziet Limperg als een bewijs van ondeskundigheid terzake van wat de accountantscontrole beoogt en betekent.

De accountant dient zijn eigen verantwoordelijkheid hier te rechtvaardigen en kan en mag zich hierbij niet bedienen van een voorbehoud. Want geen leek zal de draagwijdte van dat voorbehoud kunnen beoordelen.